

CARTIER *C* LASIC

ION DRUȚĂ

n. 1928

Ion DRUȚĂ

Povara bunătății noastre

Roman

Ediția a VII-a, definitivă

c l a s i c
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md

Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md

Suport juridic: Casa de Avocatură EuroLegal

www.cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBookstore și pe www.cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria 9, str. Pușkin, nr. 9, Chișinău. Tel.: 022 22 37 83. E-mail: libraria9@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ: CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51 E-mail: romania@cartier.md. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier clasic* este coordonată de Dorin Onofrei

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Dorin Onofrei

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/ Tehnoredactare: Georgeta Fusa

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic (nr. 20880)

Ion Druță

POVARA BUNĂTĂȚII NOASTRE

Ediția a VII-a, august 2012

Cartea întâi *Balade din câmpie* din dilogia *Povara bunătații noastre* a apărut într-o primă ediție în 1963, la Editura Cartea Moldovenească, Chișinău.

Ediția întâi a nuvelei *Ultima lună de toamnă* a apărut în culegerea *Piept la piept*, în 1964, la Editura Cartea Moldovenească, Chișinău.

Ediția întâi a dilogiei *Povara bunătații noastre* a apărut la Editura Cartea Moldovenească, în 1970, după apariția acesteia în traducere rusă, în biblioteca *Drujba narodov* a Casei Editoriale „Izvestia”, Moscova, în 1968, și la Editura „Molodaia Gvardia” din Moscova, în 1969.

Ediția a II-a: Editura Literatura Artistică, Ch., 1986;

Ediția a III-a: Editura Literatura Artistică, Ch., 1990;

Ediția a IV-a: Editura Minerva, în *Biblioteca pentru toți*, Buc., 1992;

Ediția a V-a: Editura Universul, Ch., 2005;

Ediția a VI-a: Editura Cartea Moldovei, Ch., 2009.

© 2012, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sînt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Druță, Ion

Povara bunătații noastre: roman / Ion Druță; cop.: Vitalie Coroban. – Ed. a 7-a. – Ch.: Cartier, 2012

(Combinatul Poligr.) – 668 p. – (Col. “Cartier Clasic”). – 3 000 ex.

ISBN 978-9975-79-786-3

821.135.1(478)-31 Druță

D 85

Sumar

Iarna amintirilor. Prefață	7
Balade din cîmpie. Roman	9
Capitolul I Minunea cerească	11
Capitolul II Casa de pe dealul mare	29
Capitolul III Moldova.....	54
Capitolul IV Glasul vetrelor străbune	66
Capitolul V Pădure, verde pădure	84
Capitolul VI Semănătorii și culegătorii	106
Capitolul VII Vremea șezătorilor, vremea nunților.....	127
Capitolul VIII Nopți de vară, nopți de cîmpie.....	154
Capitolul IX Maci roșii, maci fierbinți.....	177
Capitolul X Norocul	219
Capitolul XI Ostințe pentru copii.....	239
Capitolul XII Domnișoara în alb.....	258
Ultima lună de toamnă. Nuvelă	283
Povara bunătații noastre. Roman	349
Capitolul I Cina cea de taină	351
Capitolul II Fratele nostru, pelinul	386
Capitolul III Vița-de-vie.....	399
Capitolul IV Bursucii.....	425
Capitolul V Darul măsurii	449
Capitolul VI Noptile fără lună	483
Capitolul VII Miluirea	512
Capitolul VIII Colindele și colindătorii.....	543
Capitolul IX Ultimul oaspete	570
Capitolul X Cîntecul zăpezilor	591
Capitolul XI Izolarea	607
Capitolul XII Fluturi negri.....	620
Păstori ai cuvintelor frumoase	647
Calea-Robilor. Postfață	652

Iarna amintirilor

Nu putem ieși din groapa în care-am nimerit, pentru că nu avem de ce ne prinde. Ni s-au tăiat rădăcinile. Pe cele mai vînjoase ni le-au tăiat streinii, pe celelalte noi înșine, iar firișoarele ce-au mai rămas s-au uscat de la sine, anii fiind deosebit de secetoși.

Din vorbele unui bătrîn

Din tot ce mi-a fost dat să scriu, acest roman a fost cartea cea mai persecutată, cea mai prigonică, cea mai nedreptățită. De la apariția primelor capitole, cum au luat-o din urmă, cei mari și tari n-au mai lăsat-o să răsuflă ani și ani de zile. Tocmai pentru asta, „Povara bunătății noastre” a fost scrisă aproape zece ani, înfiripîndu-se fragmentar, bucată cu bucată. Tocmai pentru asta, după cum au observat criticii, romanul, pe parcurs, și-a tot schimbat albia, simbolurile, structura. Tocmai pentru asta, locul de naștere al romanului a fost și Moldova, și Rusia, și Munții Caucaz, și țărmul Balticeii. Tocmai pentru asta, Onache Cărbuș, care-și începuse văleatul în limba maternă, mai apoi a vorbit în limba rusă, în letonă, în multe alte limbi, pentru a se putea întoarce acasă.

Tocmai pentru asta, textul romanului deseori diferă de la ediție la ediție, de la editură la editură, de la țară la țară. Dezgheț, îngheț și iar dezgheț. Fiece perioadă își avea posibilitățile sale de exprimare, fiecare editură își avea redactorii săi, șefi cu foarfece prin buzunare, cenzori la care nu se putea ajunge.

Tocmai pentru asta, romanul a fost deseori în centrul bătăliilor politice, fiind criticat vehement, condamnat la plenele de partid și retras de prin biblioteci. Însuși autorul ani întregi oscila de la un erou național pînă la un dușman de clasă, de la un scriitor al poporului pînă la un trădător de neam.

A scrie înseamnă a da viață, și eu m-am simțit deseori oarecum vinovat față de Onache Cărăbuș, față de Ciutura, față de Cîmpia Sorocii. Firește, fiecare face doar atît cît poate – creatorul însă e obligat de soartă să facă ceva mai mult. Sentimentul de vinovăție mă urmărea ca un blestem, drept care visul meu de ani de zile era să-mi aleg o iarnă, pentru că iarna învie amintirile în mod deosebit, să mă așez la masa de scris și, de la prima zăpadă pînă la apele de primăvară, încetișor, pagină cu pagină, rînd cu rînd, bob cu bob, să mai văd o dată ce-a fost acolo în Ciutura ceea. Să mai culeg o dată viața lui Onache Cărăbuș, zi cu zi și an cu an, să mai trec o dată prin Cîmpia Sorocii, astfel ca să pot lăsa cititorului această carte eliberată de febra prigonirilor și defăimărilor organizate prin care dat i-a fost să treacă.

Slavă Domnului, am ajuns și la iarna mult visată. De prin postul Crăciunului, cum a căzut prima zăpadă aici, la Moscova, și pînă acum, în ajunul Învierii, cînd a început a se desprimăvăra, am fost împreună cu toți ai mei – cu Onache Cărăbuș, cu Ciutura, cu Cîmpia Sorocii. Și-a fost o iarnă lungă, grea, apăsătoare, cu zăpezi cît casa, numai bună pentru a te retrage în lumea celor de mult trecute.

Astfel, pot zice că a fost și una din cele mai binecuvîntate, una din cele mai luminoase ierni în viața mea.

Deie Domnul să ajungă lumina și binecuvîntarea acestei ierni și la mult încercatul, mult răbdătorul meu cititor.

*Cu bine
Ion Druță
Aprilie 2005, Moscova*

Balade din cîmpie

Roman

Capitolul I

Minunea cerească

Ningea. Peste Cîmpia Sorociei ningea încet, domol, agale, și venea potopul cela alb de sus nu ca o ninsoare oarecare, ci ca o mare binefacere cerească. Fulgi mășcați și blînzi cădeau nu atît pe pămînt, cît pe sireacul suflet omenesc, pentru a-l mai mîngîia, pentru a-l mai îmbărbăta oarecum.

„Elei, Doamne, d-apoi cine și-o mai fi adus aminte și de noi?!”, se mirau țărani, iar în vreme ce stăteau ei de se mirau, de sus cernea cu fulgi pletoși, frumoși și albi. De vînt – nici pomeneală. Iese lumea de se miră și sus în deal, și jos în vale, iar din cer tot coboară, legănîndu-se a jale, legănîndu-se a dor, fulgi aleși, numai unul și unul.

O zi întreagă s-a mirat lumea, o zi întreagă a tot nins, și-a fost o zi, cum nu s-a mai aflat.

– Așa ninsoare mai rar, ziceau bătrînii, așa ninsoare îți vine o dată în viață, atunci cînd îți vine...

Sufletul tresaltă, sufletul caută în fel și chip să se dumească – de unde atîta curățenie, de unde atîta seninătate și voie bună? Crăciunurile au trecut demult – și cel pe nou, și cel pe vechi, dar, pentru că unica și marea minune a iernii rămînea tot ea, sărbătoarea Nașterii Domnului, oamenii și-au zis: „Măi, s-o întors Crăciunul!”

Drept care întreaga Cîmpie a Sorociei, cu văile și dealurile sale, cu satele și cătunele de pretutindeni, îngîna în sine ei o colindă pe care cerul i-o tot picura de sus fulg cu fulg, vers cu vers.

*Trei păstori se întâlneau,
Trei păstori...*

Frig – deloc. Era cald, era moloșag, peste sate – fum subțire cu iz de mămăligă, așa încît oamenii au lăsat cuptoarele și sobele, mai ieșind pe afară, și vraja acelei ninsori a început a trezi doruri cine știe de pe unde, vise cine știe de pe cînd.

Și tot ninge, ninge, ninge. Fulgi cumiți, îngîndurați se lasă peste case, peste garduri, peste cîmpuri, peste tot ceea ce putea fi, dar nu a fost, și, împreună cu această dumnezeiască ninsoare, oamenii încep a se simți așa, deodată, tam-nisam, fericiți. O mie de ani să fi tot nins, o mie de ani ar fi tot stat ei înmărmuriți acolo unde i-a prins ninsoarea, acolo unde i-a luminat Dumnezeu, dar, de, ce să-i faci?...

Trecătoare-s toate pe lumea asta, trecătoare a fost și ninsoarea. A ținut numai o singură zi. Mai spre sară, cerul s-a limpezit, dar, pentru că ninsoarea a fost mult prea mare, în lungul văilor ce șerpuiiau domol dinspre Prut spre Nistru, prin văgăunile pe unde pînă mai nu demult satele se țineau mîna de mîna, acum zăcea omăt peste omăt.

Nici tu vale, nici tu deal, nici tu cîmp, nici tu pădure, iar de prin locurile dosnice, pe unde de cînd lumea se cuibăreau satele, acum se înălțau doar cușme albe, spînzurate de cer cu cîte-o ațișoară de fum, prinse de pămînt cu cîte-o creangă de vișinar, încălzite cu cîte-un bob de lumină abia clipocind sub streășină.

– Stai că s-o întors nu numai Crăciunul. S-o întors și iarna...

Și-o fi zis într-un ceas rău, pentru că chiar în noaptea ceea s-a repezit de peste Nistru un pui de frig. Nu era el cine știe ce, frigul cela. Ba te apucă așa deodată, ba se domolește, și iar

vine, și iar se trece. A tot ținut-o așa cu amăgeli pînă a prins omătul pojghița subțire de gheață, hei, și apoi să vezi viscole, să vezi iarnă grea!

Furtuni de zăpadă, îmbrobodite în șaluri albe, veneau peste cîmpie schelălăind și dănțuind care mai de care. Ș-au tot suflat pojghița cea subțire de gheață, ce acoperea întreaga cîmpie, ș-au tot șlefuit-o pînă au făcut-o ca sticla, așa încît, dacă vîntul smulgea din gireada cuiva o pănușă, o gonea de la Prut spre Nistru, apoi de la Nistru o întorcea 'napoi spre Prut și-o tot gonea încoace și încolo de-ți era mai mare mila.

– Să te ferească Dumnezeu de așa ceva, ziceau bătrînii, făcîndu-și cruce, pentru că, dacă o nevinovată pănușă trece printr-atîtea, ce i-o fi așteptînd pe cei mulți și plini de păcate?!

Și iară o fi zis într-un ceas rău, pentru că nu trece multă vreme la mijloc și, într-o noapte, pe cînd crivățul gema și-și făcea de cap, urechea țaranului desprinde din fașa celor friguri urlet de fiară. Se strecurau urletele celea prin sticla ferestrelor, pe sub căptușeala ușilor, prin mușenia pereților de lut. Au început a bate cîinii, vitele se frămîntau în grajduri, sforăind și mugind a groază, s-au trezit sugacii și-au prins a scînci prin leagănele lor.

Haitele însă, cum au luat cîmpia de la o margine, au călcat-o sat cu sat, așa că nu mai era chip de scăpare. Goniți de foame și frig, lupii clănțăneau pe acoperișurile grajdurilor, se încăierau ei înde ei, se hîrjoneau prin ogrăzi, pe după case, apoi, parcă împăcîndu-se, se făceau a se duce în drumul lor și, cum inima bietului țaran începea a-și veni la loc, dihania se apropie pe nesimțite de pragul casei și zgareapțănă cu gheara scîndura ușii, așijderea unei pisici degerate ce se cere la cald.

– Ia măi nevoie!

Firește, se întîmpla și mai înainte să coboare iarna lupii de prin munți, și ei porneau valvîrtej peste sate, dar oamenii, mai cu o furcă, mai cu o ghioagă, mai cu o sudalmă, de bine, de rău, își apărau avutul. Știau de undeva cam pe cînd aveau să năvălească haitele și ba uitau o furcă în tindă, ba o ghioagă în ungher, ba lăsau un început de ciudă să treacă de azi pe mîine.

Acum însă au fost luați pe neașteptate și nici tu furcă, nici tu ghioagă, nici tu sudalmă, așa ca să te prindă și să te scoată din casă. De vină era ninsoarea ceea nemaipomenită, care a ținut o zi de dimineață pînă sara și a răscolit, bat-o pustia, sufletul oamenilor, făcîndu-i pe toți poeți, iar poetul, chiar de-ar porni să caute prin gospodărie furca, ghioaga ori bărdița, nu le va da de urmă cît veacul, pentru că, la urma urmei, ce-i trebuie unui poet furcă, ghioagă ori bărdiță?!

Ajunși stăpîni pe-o lume blîndă, visătoare, lupii nu se mai puteau ogoi. Săreau peste gard dintr-o ogradă în alta, se cățărau pe suluri de zăpadă, smulgeau cu colții paie din streșină, se ițeau prin ochiurile ferestrelor rămase neînghețate să vadă cîți or fi acolo în casă.

Ba chiar și atunci cînd, de bine, de rău, începea a se lumina de zi, ei nici gînd să lase satele în pace. Abia după ce se făcea ziuă de-a binelea și oamenii ieșeau prin ogrăzi să adape vitele, să aducă în casă de foc, porneau și ei cîne-cînește a ieși din sat, dar nu se duceau departe. Își alegeau o înălțătură de loc, de unde se vedea satul bine, își făceau culcuș în omăt și din culcușul cela cercetau casă cu casă, ogradă cu ogradă, fluturînd din urechi la fiecă behăit, muget, covițait.

Arme de vînătoare satele nici n-au prea avut, iar cele pe care le aveau au fost confiscate de ureadnici cînd începuseră marile frămîntări țărănești. Rămăși față în față cu soarta, bie-

ții oameni căutau și ei să se descurce care cum putea. Unii își luau dobitocul în casă, alții, dimpotrivă, mîneau cu vitele-n grajd, iar un biet nuieușean, căruia îi fătase tocmai scroafa în ajunul iernii, s-a văzut nevoit să-și petreacă nopțile în bordeiașul unde își ținea porcii.

Covițăitul neprihănit al purcelușilor aduna noapte de noapte ograda plină cu musafiri. Săracul om picura acolo într-un colțișor, ascultînd noaptea întreagă cum turbă dihăniile, căutînd să muște din ușa bordeiului.

Omul rîdea de neputința lupilor, pentru că făcuse singur, cu mîna sa, o ușă trainică, de stejar, dar iată că într-o noapte dihăniile au izbutit să smulgă ușa cu țîțini cu tot. Gospodarul, nedormit cum era, ațipise pe mănunchiul de paie pe care ședea. L-a trezit valul de frig ce năvălise așa, deodată, și a zărit ca prin ceață o coadă și două labe coborînd în bordei. Lupul, după cum se știe, intră la pradă cu coada nainte.

Buimăcit de somn, neavînd nimic la îndemîină, omul s-a prins cu amîndouă mîinile de coada hoțului și a început a trage lupul în bordei. Văzînd așa treabă, lupul s-a răzgîndit să mai intre. O vreme au tras cît au putut – unul la vale, altul la deal.

În cele din urmă, lupul s-a rupt din mîinile omului și a fugit, lăsînd în bordei coada cu rădăcină cu tot. A fost plătită coada ceea cum nu se mai poate de scump, căci peste cîteva rînduri de case lupul a pierit, și-a tot zăcut acolo, pe-o margine de drum, pînă l-au cărat cîinii pe la case.

La așa ceva lupii nu se așteptau și au pornit-o urlînd peste sate, că se stingea focul în vatră. Rămase față în față cu destinul, satele se pierd rînd pe rînd în furtunile iernii, și casele se lasă la fundul omăturilor, și oamenii sărăcesc cu duhul, picurînd gîrboviți, neputincioși pe lîngă vetre.